

Resp. dist. Major. Suppositi vel personæ ratio in hoc tandem consistit, ut sit ens per se, nempe ut sit ens incommunicabiliter alteri, *conc.*; ens per se, nempe non indigens alio, cui tamquam subjecto inhæreat, *neg.*

Et contradist. Minor. *neg. conseq. (1).*

SCHOLION. Si quæras, utra perfectior sit naturane an subsistentia, quæ illam terminare ac complere dicitur; secundum nostram sententiam facilis est responsio, videlicet naturam esse perfectiorem, quia subsistentia non est, nisi modus ejus. Unde etiam fit perfectionem suppositorum mensurari per naturam specificam eorumdem (2).

ARTICULUS III.

Expediuntur quædam aliæ quæstiones ad subsistentiam spectantes.

Quænam mens
S. Thomæ circa
distinctionem
naturæ a
supposito.

298. Quæri primo potest, quænam fuerit mens S. Thomæ circa distinctionem suppositi a natura? a) Plures existimant S. Thomam discrimen dumtaxat rationis agnovisse, idque ex multis S. Doctoris testimoniis erui posse arbitrantur. *In rebus compositis*, inquit, *ex materia et forma, essentia significat non solum formam nec solum materiam, sed compositum ex materia et forma in communi, prout sunt principia speciei. Sed compositum ex hac materia et ex hac forma habet rationem hypostasis et personæ (3).* Paucisque interjectis, sic pergit: *Et ideo hypostasis et persona addunt supra rationem*

(1) Plura videri possunt apud cit. auctores. Ex hac tenus dictis concludunt etiam, quæ magno apparatu ac stilo aliquantulum intemperanti proposuit recens quidam scriptor, contendens modum substantialem inutile esse, immo et nocere defensionem dogmatis Incarnationis. Quæ vero ad hujus assertionis probationem fuscæ congeruntur, præoccupata in superioribus manent, quædam vero talia sunt, quæ nimis aperte prodant, præclarum auctorem non satis percipisse vim doctrinæ, quam explosam volebat, et penitus intactam reliquit. Optandum autem fuisset, ut non tam præcipiti judicio absurdam pronuntiasset sententiam, quæ tot tantique viri omnium aptissimam ad mysterium Verbi incarnati tuendum declarandumque judicarent.

(2) Vide Suarez, loc. cit., sect. 5, n. 39.

(3) S. Thom., 1 p., quæst. 29, art. 2 ad 3.º

essentiæ principia individualia. Et alibi: *In aliis hominibus unio animæ et corporis constituit hypostasim et suppositum, quia nihil aliud est præter hæc duo (1).* Item: *Naturæ assumptæ non deest propria personalitas propter defectum alicujus, quod ad perfectionem humanæ naturæ pertinet, sed propter additionem alicujus, quod est supra humanam naturam, quod est unio ad divinam personam (2).* Et similia habet Aquinas in aliis locis.

β) Alii censent S. Thomam rationem personæ in negativo reposuisse, variisque innituntur testimoniis: *Hoc quod facit*, inquit Angelicus, *conjunctum ex anima et corpore esse hominem, non est præter animam et corpus et unionem aliquid positivæ; sed ex hoc ipso, quod ipsum compositum ex anima et corpore non adjungitur alteri subsistenti in natura composita, sequitur, quod conjunctum sit homo. Unde si Christus humanam naturam, quam assumpsit, deponeret, ex hoc ipso esset homo illud conjunctum ex duabus substantiis (3).* Et alibi: *Licet.... hæc humana natura sit quoddam individuum in genere substantiæ; quia tamen non per se separatim existit, sed in quodam perfectiori, scilicet in persona Dei Verbi, consequens est, quod non habeat personalitatem propriam (4).*

His aliisque id genus testimoniis permoti non pauci viri docti et eruditi putarunt, contra communissimam Scolasticorum sæculi XVI opinionem, S. Thomam suppositum a natura re non distinxisse.

γ) Verum alii, nec ingenio tardi nec eruditionis expertes, adhuc habent S. Doctorem realis distinctionis patronum et assertorem; ad quod probandum non pauca proferunt in medium loca. Audi v. g. hæc verba Aquinatis: *Quidam dicunt angelum non esse assumptibilem, quia a principio suæ creationis est in sua personalitate perfectus, cum non subjaceat*

(1) *Compend. Theol.*, cap. 211.

(2) 3 p., quæst. 4, art. 2 ad 2.º Cfr. Opusc. *Contr. Græc., Armen. et Saracen.*, cap. 6, vers. fin. *Si quis autem objiciat...* 3.º dist. 5, quæst. 1, art. 3 corp. et ad 3.º Vide Card. Franzelin, op. cit., thes. 30.

(3) 3.º dist. 6, quæst. 1, art. 2 ad 5.º

(4) 3 p., quæst. 2, ad 3.º Cfr. *De Unione Verbi*, art. 2 ad 10.º Et vide alia loca apud Card. Franzelin, loc. cit., fin. c. *Postremo.*

generationi et corruptioni: unde non posset in unitatem personæ assumi, nisi ejus personalitas destrueretur, quod neque convenit incorruptibilitati naturæ ejus, neque bonitati assumentis; ad quam non pertinet, quod aliquid perfectionis in creatura assumpta corrumpat. Sed hoc non videtur excludere totaliter congruitatem angelicæ naturæ. Potest enim Deus producendo novam angelicam naturam, copulare eam sibi in unitate personæ: et sic nihil præexistens ibi corrumpetur (1). Quibus in verbis manifeste videtur supponi personalitatem angelicæ naturæ debitam, esse aliquid, quod possit corrumpi. Adhuc manifestiora videntur hæc alia: Illud, quod assumitur, oportet præintelligi assumptioni... Persona autem non præintelligitur in humana natura assumptioni, sed magis se habet ut terminus assumptionis... Si enim præintelligeretur, oporteret, quod corrumpetur, et sic frustra esset assumpta; vel quod remaneret post unionem, et sic essent duæ personæ, una assumens, et alia assumpta, quod est erroneum... Unde relinquatur, quod nullo modo Filius Dei assumpsit humanam personam (2). Et post pauca subjungit: Consumptio ibi (in illis verbis Concil. Francofurd.: persona Dei consumpsit personam dominis) non importat destructionem alicujus, quod prius fuerat, sed impeditionem ejus, quod aliter esse posset. Si enim natura humana non esset assumpta, natura humana propriam personalitatem haberet. Et pro tanto dicitur persona consumpsisse personam, licet improprie, quia persona divina, sua unione impedivit ne humana natura propriam personalitatem haberet (3). Quibus in verbis hæc mihi videtur, nisi vehementer fallor, exprimi aut supponi doctrina: quoniam generatio terminatur ad suppositum, nec oportuit, ut prius adesset suppositum creatum, et postea Verbum assumeret naturam humanam, sic enim debuisset destrui humana personalitas prævie jam existens; ideo Verbum divinum in momento ipso conceptionis univit se substantialiter humanitati, et sic conceptio ac generatio terminata est ad suppositum divinum cum tali humanitate

(1) S. Thom., 3 p., quæst. 4, art. 1, ad 3.um

(2) 3 p., quæst. 4, art. 2.

(3) Ibid., ad 3.um

hypostatice unitum: unde non est in Christo, nisi una persona Verbi, quia per talem unionem impedita est natura, ne ab eadem connaturalis sibi humana personalitas dimanaret (1).

Alibi sic scribit S. Thomas: De absoluta potentia loquendo, Deus potuit angelicam naturam assumere; sed natura angelica non habebat aliquam congruentiam, ut assumeretur, præcipue propter duo: primo quia ejus peccatum non erat remediabile. Secundo quia non decet, ut aliquam perfectionem creaturæ Deus assumendo auferat. Personalitas autem quædam perfectio creaturæ est. Sed si natura assumpta personalitatem propriam haberet post assumptionem, non posset esse unio in persona, quia essent duæ personæ; unde oportet, quod id, quod assumptum est, personalitatem non habeat, natum tamen habere (2). Item: Cum... dicitur: Christus secundum quod homo est persona... alio modo potest intelligi, ut naturæ humanæ in Christo propria personalitas debeatur, causata ex principiis humanæ naturæ: et sic Christus, secundum quod homo, non est persona, quia humana natura non est per se seorsim subsistens a divina natura, quod requirit ratio personæ (3). Videant ergo negationis ac distinctionis rationis assertores, qua probabili interpretatione declarent hujusmodi testimonia.

Dices. Item S. Thomas, postquam scripsit, si Verbum assumpsisset naturam cum personalitate, quæ tamen personalitas post unionem non remaneret, hoc sine corruptione accidere non potuisse; hanc addit rationem: Nullum enim singulare desinit esse hoc, quod est, nisi per corruptionem. Sic igitur oportuisset illum hominem corrumpi, qui unioni præexistisset, et per consequens humanam naturam in eo existentem (4).

Resp. Ex his nihil posse concludi contrarium productis nuper S. Doctoris testimoniis. Si enim Verbum assumere

(1) Cfr. etiam S. Thom., 3.º dist. 2, quæst. 2, art. 3, solut. 1.^a corp. et ad 1.^{am}; 4.º Contr. Gent., cap. 43 initio.

(2) 3.º dist. 2, art. 1, solut. 2.^a

(3) 3 p., quæst. 16, quæst. 2, art. 12. Cfr. ib. ad 1.^{am}

(4) S. Thom., 4.º Contr. Gent., cap. 43, initio. Cfr. 3.º dist. 2, quæst. 2, art. 3, solut. 1.

potuit, ac porro assumpsit naturam singularem et individuam vel in *atomo*, ut verbis utar S. Damasceni, non potuit autem assumere naturam, quæ jam sua personalitate donaretur, nisi hac corrupta; etiãms S. Thomas addat, corrupta personalitate, consequenter corrumpendam quoque fuisse humanam naturam, certum videtur ex mente talia scribentis humanam naturam individuam re distingui a sua personalitate et hanc illi aliquid positivum asserere. Nam ad assumendam naturam singularem sine personalitate, nihil debuit corrumpi, ad assumendam autem naturam subsistentem, corrumpenda erat personalitas, ad cujus corruptionem vel desitionem consecutura fuisset corruptio vel destructio ipsius naturæ. Ex objectis ergo verbis S. Thomæ non colligitur identitas naturæ cum personalitate, sed intima connexio utriusque in existendo, quandoquidem docet personalitatem non posse corrumpi nisi consequatur corruptio ipsius naturæ, cujus erat talis personalitas.

Adde hæc alia loca: *Natura divina est omnino idem secundum rem cum qualibet triam personarum; et ideo tres personæ possunt dici esse unum. Sed humana natura non est omnino idem secundum rem cum suo supposito, et ideo non prædicatur de eo; et sic non potest Christus dici esse duo propter duas naturas* (1). Item: *Propriorum accidentium aggregatio sufficienter probat individuationem humanæ naturæ in Christo; non autem quod habeat rationem suppositi vel hypostasis, quia non per se existit* (2). Similiter: *In creaturis essentia realiter differt a supposito, et ideo nullus aclus proprie de supposito prædicatur, nisi causaliter* (3). Denique S. Thomas passim docet saltem in rebus materialibus, suppositum et naturam re discriminari (4). Et quamquam in quibusdam locis diserte negat in angelis suppositum a natura realiter distingui (5); at in

(1) *De Union. Verbi.*, art. 2 ad 7.um Cfr. ib., ad 1.um

(2) *Ibid.*, ad 14.um Cfr. ib. ad 17.um

(3) 1.º dist. 5, quest. 1, art. 1.

(4) Lege v. g. 1.º p. quæst. 13, art. 3; quæst. 29, art. 2, ad 3.um; 1.º dist. 25, quest. 1, art. 1 ad 3.um; 3.º dist. 5, quest. 1, art. 3; 1.º *Contr. Gent.*, cap. 21; *de Potent.*, quæst. 7, art. 4; quæst. 9, art. 1; *de Anim.*, art. 17, ad 10.um; *Metaph.*, lect. 11, vers. fin. etc.

(5) Vide v. g. lib. 4.º *Contr. Gent.*, cap. 55; in respons. ad 4.um ration.; et *de Potent.*, quæst. 7, art. 4. Cfr. 1.º p. q. 3, art. 3.

aliis locis contrarium pariter diserte affirmat his verbis: *Cicumque potest accidere, quod non sit de ratione suæ naturæ, in eo differt res et quod quid est, id est, suppositum et natura. Nam in significatione naturæ includitur solum id, quod est de ratione speciei; suppositum autem non solum habet hæc, quæ ad rationem speciei pertinent, sed etiam alia, quæ ei accidunt; et ideo suppositum signatur per totum, natura autem sive quidditas, ut pars formalis. In solo autem Deo non invenitur aliquid accidens præter ejus essentiam, quia suum esse est sua essentia...; et ideo in Deo est omnino idem suppositum et natura. Angelo autem non est omnino idem, quia aliquid accidit ei præter id, quod est de ratione suæ speciei, quia et ipsum esse angeli est præter ejus essentiam seu naturam; et alia quædam ei accidunt, quæ omnino pertinent ad suppositum, non autem ad naturam* (1). Similia docet implicite aliis in locis (2) S. Doctor, cum scribit differentiam suppositi a natura maxime vel præcipue apparere in rebus compositis ex materia et forma (3). Ex quibus testimoniis, quæ clarissima sunt, explicari forte poterunt, quæ primo et secundo loco adducta sunt, et virtuales dumtaxat distinctionem continere videntur, et rationem suppositi in negativo reponere. Et sustineri potest cum communissima Scholasticorum sententia, S. Thomam distinctionem realem suppositi a natura propugnasse.

Magis autem dubium est, in quo reposuerit S. Doctor formalem rationem subsistentiæ. Blasius a Conceptione (4) multis conatur ostendere, ex mente Angelici rationem formalem subsistentiæ in substantiali existentia sitam esse; quamvis loca, quæ ad rem evincendam afferit, non videantur multum urgere (5). Itaque probabilius videtur, quod in

(1) S. Thom. *Quodlib.* 2, art. 4. Cfr. ib. ad 1.um.

(2) Vide v. g. 3.º p., q. 2, art. 2; et quest. *de Union. Verbi*, art. 1.

(3) Circa hanc discrepantiam doctrinæ S. Thomæ relate ad angelos videri possunt interpretes, Cajetan. In 3.º part., q. 3, art. 2; Sylvius, in 1.º p., q. 3, art. 3; Valentia In 1.º part., disp. 1, q. 3, punct. 3, etc.

(4) *Metaph.* disp. 8, quest. 3.

(5) Inter alia loca citat hæc: 3.º p., q. 19, art. 1, ad 4.um; 3.º dist. 5, quest. 1, art. 3; *Quodlib.* 2, art. 4, in corp.; *Quodlib.* 9, art. 3; *de Union. Verbi*, art. 2, ad 10.um etc.; *Summ. totius Logic. Aristot.*,

oppositum scribit Joannes a S. Thoma. Primo quia sæpe locis distinctis tractavit Angelicus distinctionem essentiae ab existentia et naturæ a supposito (1), quod videtur, non fuisse facturus, si putasset rationem suppositi consistere in existentia. «Præterea quia D. Thomas sæpissime dicit, quod forma subsistens recipit esse et est potentia ad existentiam. Ergo nomine existentiae non intelligit subsistentiam; alias esset sensus, quod forma subsistens esset in potentia ad subsistentiam et reciperet illam, quod est battologia».

«Antecedens constat, nam prima parte (2) inquit: *Subtracta materia, et posito quod ipsa forma subsistat in natura, aëbuc remanet comparatio formæ ad ipsum esse, ut potentie ad actum: et talis compositio intelligenda est in angelis.* Ac denique in tertia parte (3) dicit, quod *esse pertinet ad naturam et ad hypostasim seu subsistentiam, et quod naturæ convenit, ut quo, supposito autem ut quod.* Ergo nomine existentiae seu esse non intelligit ipsam subsistentiam, alioquin esset sensus, quod subsistentia convenit subsistentiae seu hypostasi *ut quod*, quo nihil absurdius» (4). Quare Joannes a S. Thoma cum Cajetano aliisque putant subsistentiam terminare primo naturam eamque constituere in ratione subjecti susceptivi existentiae, quæ proinde non est subsistentia, sed præcedit illam.

Utralibet harum duarum supponatur fuisse vera doctrina S. Thomæ, fortasse non erit difficile reddere rationem illius assertionis, quam nuper ex S. Thoma (5) protulimus, nimirum *si Verbum assumere voluisset naturam personalitate præditam, prius corrumpendam fore hujusmodi creatam personalitatem et consequenter ipsam humanam naturam*; quia nempe tunc personalitas præcedens destrui non potuisset, nisi

tract. 3. de Prædicam., cap. 2, quibus in locis aut ratio suppositi videtur reponi in eo, quod res sit *per se*, vel suppositi principia dicuntur esse essentia et esse, etc.

(1) Vide v. g. 1. p., q. 3, art. 3, 4; 2.º Contr. Gent., cap. 52, 53, et 55; Quodlib. 2. art. et 4; 2.º dist. 3, quæst. 1, art. 1, et 2.

(2) Quæst. 50, art. 2 ad 3.um Cfr. Opusc. de Substant. separat., cap. 8.

(3) Quæst. 17, art. 2.

(4) Joan. a S. Thom., Physic., quæst. 7, art. 4.

(5) 4.º Contr. Gent., cap. 43.

destruata existentia; at destruata existentia, consonum est, ut ipsa quoque essentia destruatur. Quamvis supposita contraria sententia personalitatem reponente in modo terminante naturam prout jam existentem, non videatur necessarium, ut, destruata personalitate, natura quoque destrueretur.— Verum de his hactenus: unum tamen juvat sincere fateri, quamvis probabilius videatur S. Thomam re distinxisse naturam a supposito, nihilominus nullibi Angelicum expresse definivisse, in quo præcise genere entitatis, absolutæ vel relativæ, ratio suppositi vel personæ sita esset.

299. Quæres 2.º *quænam sint causæ subsistentiæ?* Et sermo est de materiali et efficienti; nam formalem causam nullam habet, cum ipsa sit, non quidem forma nec actus proprius, sed quasi forma vel actus ultimus in genere substantiæ modo declarato. Finalis vero causa subsistentiæ partim patet ex dictis, partim patebit magis cum mox ejusdem munus declarabitur. Quod ergo attinet ad efficientem causam, simili modo solvenda videtur hæc quæstio, ac solet solvi alia quæstio de causa efficiente proprietatum et potentiarum in substantiis. Multi enim putant, subsistentiam, sicut et proprietates entium, effici a causa externa, per eandem nimirum actionem, quæ primario ad naturam ac secundario et consequenter ad subsistentiam terminetur. Cum enim subsistentia, sicut proprietates, intime ac necessario cum substantia conjungantur, non potest effici hæc, quin eadem actio continuetur naturaliter ac porrigatur ad productionem illarum. Fere sicut nequit trahi arbor, quin consequenter trahantur eadem actione rami trunco adherentes. Et propter hanc necessariam connexionem proprietatum cum natura vel substantia rei, dicuntur dimanare a natura vel resultare, substantia ipsa producta. Alii vero putant subsistentiam, et generatim proprietates rerum, produci immediate a natura ipsa per emanationem veramque causalitatem ejus. Qua de re, quia alibi disputandum est, nunc non amplius dicemus: videri potest interea Suarez (1), Rhodes (2), etc.

(1) Loc. cit., sect. 6. Cfr. Suarez, lusitan., *Metaph.*, tract. 2, disp. 3, sect. 1.

(2) *Philos. perip.*, lib. 4, disp. 4, quæst. 2, sect. 3, paragr. 2.

Quænam
sint causæ
subsistentiæ:

finalis,

efficiens,

materialis.

Circa materialem causam subsistentiæ jurgium est inter auctores, magis de voce quam de re. Quamvis enim subsistentia sit affixa intimeque adhæreat naturæ, quam terminat, et ita pendeat ab illa in *feri* et in *esse*, ut nullo alio modo fieri aut esse possit; tamen disputatur, num natura comparetur reapse ac proprie ad illam ut subjectum et materia, cui illa inhæreat. Alii affirmant; alii vero negant ob eam rationem, quod subsistentia non sit forma, sed purus terminus naturæ; ex quo sequi videtur naturam se habere ad subsistentiam, sicut terminabile ad suum terminum, cum quo habet naturalem connexionem, non vero sicut veri nominis subjectum ad formam sibi inhærentem. Qua de re videri potest Eximius Doctor (1).

Quomodo
intelligendum
sit illud axioma:
*Actiones sunt
suppositorum.*

300. *Quæritur tertio, quomodo intelligendum sit axioma illud. Actiones sunt suppositorum.* Quod axioma communi calculo Philosophorum comprobatur post Aristotelem (2) et S. Thomam sic scribentem: *Actiones sunt suppositorum, et essentia non agit, sed est principium actus in supposito; non enim humanitas generat, sed Socrates virtute suæ naturæ* (3). Sensus istius axiomatis in primis non est exclusivus ita ut significet, nihil quod suppositum non sit, posse operari. Nam communissime tenetur animam separatam suppositum non esse, et nihilominus operatur. Deinde supposita sententia illorum, qui tribuunt naturæ ipsi causalitatem quamdam activam respectu proprietatum ab illa dimanantium; planum est, quod natura cum ab illa dimanat vel resultat subsistentia, nondum habere rationem suppositi. Axioma ergo respicit naturam jam *suppositatam*, et significat actiones, quæ fiunt ab hujusmodi natura, licet procedant ab ipsa tamquam a principio *quo*, seu tamquam a principio cujus virtute et efficacitate elicitur operatio, procedere tamen a supposito, tamquam a subjecto vel principio *quod* totali et completo. Suppositum enim creatum comparatur ad naturam specificative sumptam, ut totum ad partem, et ut habens ad rem

(1) Loc. cit., sect. 6, n. 20, seqq.

(2) Arist. *Metaph.*, lib. 1, cap. 1, de *Anim.*, lib. 1, text. 64.

(3) S. Thom., 1.º dist. 5, quæst. 1, art. 1. Cfr. 2, 2, quæst. 58, art. 3; 3 p., quæst. 19, art. 1 ad 4.um; quæst. 20, art. 1 ad 2.um; *Verit.* quæst. 20, art. 1 ad 2.um etc.

habitam; at pars, sicut in essendo, ita in operando, magis est totius, quam sui, et similiter res habita. Unde cum v. g. manus operatur scribendo, non tam dicitur operari manus, quam homo. Disputatur autem, utrum vel quomodo subsistentia ipsa vel ratio suppositi influat in actiones egredientes a supposito. Nonnulli enim dixerunt (1) subsistentiam esse principium per se ac formale omnium actionum suppositi, saltem partiale, ita ut simul influat cum natura ipsa, et actio non minus immediate ac per se pendeat a subsistentia, quam a natura. Alii e converso putant subsistentiam nullo modo esse principium agendi, nec per se requiri et concurrere ad actiones, sed mere concomitanter se habere.

Sententia vero communis videtur mediam tenere viam, ac duo asserit: 2) subsistentiam creatam non habere proprium et immediatum influxum in actiones suppositi, seu non esse principium *quo*, vel radicem ullius virtutis operativæ: 3) nec tamen ideo mere concomitanter se habere ad operationes agentis, sed antecederet, nec per accidens, sed per se (2).

Primum patet, quia substantia vel ratio suppositi foret vera natura, et constitueret adæquatum et integrum principium *quo* propriarum operationum. Atqui non ita se res habet, ut manifestum est ex mysterio SSmæ. Incarnationis. Certum enim est Christum habuisse integram humanam naturam, integrum ac totale principium *quo* humanarum operationum omnium; et tamen non habuit subsistentiam creatam. Ergo hæc non est pars principii adæquati humanarum operationum (3). Præterea superius probatum est, subsistentiam esse modum substantialem creatæ naturæ. Atqui principium operationum est essentia rei, vel per seipsam vel per potentias ejus; modus autem existendi non est principium agendi, sed ad summum esse potest conditio ad agendum: id enim est commune pure modalibus entitatibus, quod licet possint esse conditiones vel utiles vel necessariæ ad agendum,

Vera sententia

subsistentia
non influat per
modum virtutis,

(1) Vide apud Suarez., loc. cit., sect. 7, n. 4.

(2) Vide Suar., loc. cit., n. 6, seqq., et to seqq.

(3) Cfr. Suarez. loc. cit., n. 7, ubi vide solutas quasdam instantias contra hoc argumentum factas.

nunquam tamen sunt proprie ac per se principia agendi, ut facile posset inductione ostendi (1).

nec se habet
mere
concomitanter,
sed
antecedenter:

Alterum etiam probatur, tum relate ad operationes trans-euntes, tum relate ad immanentes seu dimanationes proprietatum, si quis teneat eas a natura fluere per veram naturam ipsius causalitatem. Primo quidem, quia natura prius exigit perficere se, quam aliud. Atqui subsistentia spectat ad perfectionem et complementum propriæ naturæ; actio vero transiens e converso non tendit ad proprii subjecti perfectionem, sed ad perfectionem alterius. Ergo prius ordine naturæ debet esse substantia terminata per propriam subsistentiam, quam possit in operationem prodire. Deinde quoad operationes immanentes, quæ ad proprietates connaturales tendunt, etiam facile probatur. Quia sola subsistentia naturam in suo proprio genere perficit, atque in suo esse substantiali ultimo terminat, et complet; at proprietates a natura dimanantes, illam solum accidentaliter perficiunt. Atqui prius est compleri et perfici in ordine substantiali, quam in accidentali. Ergo... Et probatur Minor, quia prius est esse proprium seu proprii generis, quam extraneum et adventitium; prius est esse per se, quam per accidens, saltem nisi probetur accidens esse dispositionem præparantem ad id, quod est per se ac substantiale, quod in præsentia nullatenus probabitur (2). Est ergo subsistentia conditio antecedenter supponenda in natura agente, ad hoc ut possit operari. Hinc etiam dicitur: *Prius est esse, quam operari, et: Operatio sequitur esse.*

nec per accidens,
sed per se

Hinc vero patet etiam, subsistentiam requiri ad agendum, non per accidens, verum per se. Nam «sicut esse agentis non comparatur per accidens ad actionem ejus, ita complementum essendi omnino intrinsecum et connaturale ac substantiale, non comparatur omnino per accidens ad actionem, sed est ordo per se requisitus, ut res prius in se sit subsistens, quam quod operetur. Et hac ratione dico subsistentiam requiri ex parte agentis, nam præcise ex parte actionis vel termini proximi seu formalis ejus non erat adeo

(1) Suarez, *ibid.* n. 9, ubi plura, si lubet, require.

(2) Lossada, *Physic.*, tract. 2; disp. 3, cap. 2, a. 5. Cfr. Suar., *loc. cit.*, n. 12.

necessaria subsistentia formæ seu naturæ, quæ est principium actionis; quia in ipsa natura est tota perfectio per se necessaria ad eliciendam talem actionem. Tamen ex parte agentis requirit talis natura proprium et completum essendi modum, ut sit constituta in statu accommodato ad operandum; et hoc modo dicimus subsistentiam per se requiri ex parte agentis, ut necessariam conditionem ad operandum» (1).

301. **Quæritur quarto: Quodnam sit munus vel formalis effectus subsistentiæ.** Variæ sunt hac de re opiniones ac modi loquendi, ut videri potest apud Card. de Lugo (2). Probabilius videtur effectum formalem subsistentiæ esse reddere naturam subsistentem seu terminatam in se et existentem per se et non in alio, quamse nentiam fuse declaratam vide, si lubet, apud eundem Lugonem.

Effectus formalis
et minus
subsistentiæ.

Quæritur quinto, an subsistentia naturæ compositæ sit composita. P. Suarez (3), Rhodes (4), Soarez lusitanus (5), Lossada (6) alique affirmant, tribuuntque corporearum rerum subsistentiis partes tum essentielles tum integrales; essentielles quidem, quia existimant totalem subsistentiam essentialiter coalescere ex partialibus subsistentiis materiæ ac formæ invicem unitis, integrales vero, quia partiales subsistentiæ hujusmodi integrantur ex partibus respondentibus partibus corporeæ extensionis. At vero Lugo (7), Molina (8), Vazquez (9), Arriaga (10), Joannes a S. Thoma (11) alique oppositum tenent. Verum de his et aliis huc spectantibus qui plura volet scire, adeat citatos Auctores.

An subsistentia
in naturis
compositis sit
composita.

- (1) Suar., *loc. cit.*, n. 13.
- (2) *De Incarnat.*, disp. 12, sect. 3.
- (3) *Loc. cit.*, sect. 7.
- (4) *Loc. nup. cit.*
- (5) *Metaph.*, tract. 2, disp. 2, sect. 4, a. n. 9.
- (6) *Metaph.*, *loc. cit.*, n. 45.
- (7) *Op. et loc. cit.*, sect. 3.
- (8) In 1.^{am} part., quæst. 29, art. 2.
- (9) In 3.^{am} part., disp. 32, cap. 2 et 4.
- (10) *Metaph.*, disp. 4.
- (11) *Physic.*, disp. 7, art. 3.